

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2018 m. lapkričio 19 d.
(OR. en)

14411/18

SOC 715
EMPL 535
ECOFIN 1064
EDUC 430

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	Teminės apžvalgos „Socialiniai skaitmeninimo aspektai“ (Socialinės apsaugos komitetas) ir „Darbo skaitmeninimas ir robotizacija“ (Užimtumo komitetas) – Pagrindinių bendrų gairių patvirtinimas

Delegacijoms pridedamos bendros pagrindinės gairės pirmiau nurodyta tema, kurias pateikė Užimtumo komitetas ir Socialinės apsaugos komitetas), kad EPSCO taryba galėtų jas patvirtinti 2018 m. gruodžio 6 d.

Pagrindinės gairės remiantis teminėmis apžvalgomis „Socialiniai skaitmeninimo aspektai“ (Socialinės apsaugos komitetas) ir „Darbo skaitmeninimas ir robotizacija“ (Užimtumo komitetas)

Mūsų šiuolaikinius gyvenimus transformuoja jungtinis technologinės pažangos, demografinių pokyčių ir globalizacijos poveikis. Vis didėjančio masto skaitmeninimas, robotizacija ir skaitmeninių platformų ekonomikos plėtojimas stimuliuoja darbo rinkos pokyčius, o tai yra susiję su potencialiomis didelėmis pasekmėmis socialinės apsaugos sistemoms. Šie pokyčiai atveria naujas darbo galimybes ir gali prisidėti prie socialinės įtraukties, bet taip pat kelia tam tikrų problemų. Naujos darbo ir veikimo modelių formos gali mesti iššūkį tradiciniams darbo santykiams, darbo sąlygoms ir socialinės apsaugos sistemoms.

2018 m. rugsėjo mėn. tęsdamas anksčiau pradėtą darbą ir įgyvendindamas vieną iš Europos Sąjungos Tarybai pirmininkaujančios Austrijos prioritetų, Socialinės apsaugos komitetas surengė tikslinę apžvalgą tema „Socialiniai skaitmeninimo aspektai, visų pirma darbas skaitmeninėse platformose“, o Užimtumo komitetas aptarė „Darbo skaitmeninimo ir robotizacijos“ temą, ypač daug dėmesio skirdamas sveikatos ir priežiūros sektoriams.

Pagrindinės šiose diskusijose suformuluotos gairės:

- Numatoma, kad ateityje didės darbuotojų, kurie dirba naujų formų darbo vietose, dalis. Remiantis lig šiol įgyta patirtimi galima teigti, kad technologinė evoliucija sukūrė naujus produktus, rinkas ir darbo vietas.
- Technologiniai pokyčiai prisideda prie darbuotojų saugos ir darbo kokybės automatizuojant sveikatai žalingas ir monotoniškas užduotis, taip pat užtikrina daugiau lankstumo. Vis dėlto, tam tikruose sektoriuose jie taip pat lemia darbo vietų praradimą. Todėl reikia padėti asmenims, kuriems kyla rizika netekti darbo. Padedant darbuotojams perėjimo procesuose ir prisidedant prie socialinės įtraukties ypač svarbus yra valstybinių užimtumo tarnybų ir socialinės apsaugos sistemų vaidmuo.
- Žemos kvalifikacijos darbuotojams tikimybė netekti darbo yra didesnė. Todėl svarbu ugdyti įgūdžius ir kompetencijas norint, kad būtų plačiau naudojamos naujų darbo formų teikiamomis galimybėmis ir skatinama įtraukti darbo rinka. Tačiau šiuo metu nėra pasiekiami deklaruoti mokymosi visą gyvenimą ir kvalifikacijų kėlimo bei perkvalifikavimo tikslai. Tapo kaip niekad aktualu parengti politikos priemones, kuriomis būtų sudaryta daugiau įgūdžių ugdymo galimybių darbuotojams, kurie neturi galimybių dalyvauti mokyme, arba kurie turi mažai galimybių dalyvauti mokyme ne darbo metu.

- Robotizacija nebūtinai reiškia, kad darbo vietos bus išstumtos – ji gali reikšti, kad darbo vietos išliks, bet jos radikaliai keisis. Tai pabrėžia, kad reikia turėti patikimą informaciją apie darbo rinką, kad būtų galima geriau suprasti kintančius užduočių profilius. Atitinkamai ši informacija turės atsispindėti mūsų švietimo ir mokymo sistemose, užtikrinant, kad mūsų darbo jėga turėtų reikiamų įgūdžių spektrą, itin daug dėmesio skiriant žemos kvalifikacijos darbuotojams. Taip pat valstybėms narėms gali tekti orientuotis į iniciatyvesnę ir labiau į prevenciją nukreiptą aktyvią darbo rinkos politiką.
- Politikos priemonėmis galima iniciatyviai siekti paveikti technologijų naudojimą ir įsisavinimą. Esama įvairių veiksnių, darančių įtaką tam, ar žmonės priima, ar atmeta technologijų pokyčius, o ir pokyčių poveikis ir tempas gali būti labai įvairūs. Todėl reikia, kad politikos formuotojai pademonstruotų apčiuopiamą pokyčių naudą ir skatintų platesnes diskusijas visuomenėje apie skaitmeninimą ir robotizaciją.
- Naujos užimtumo formos gali teikti naudos su tuo susiduriantiems asmenims ir visuomenei apskritai. Šios formos gali palengvinti prieigą prie darbo rinkos įvairioms visuomenės grupėms, be kita ko, žmonėms, kurie tradiciškai būdavo labiausiai nutolę nuo darbo rinkos, taigi, gali būti prisidėta prie socialinės įtraukties. Taip pat dėl jų gali atsirasti daugiau lankstumo bei sudaryta daugiau darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros gerinimo galimybių. Taip pat jos gali padėti pažaboti nedeklaruojamą darbą.
- Tuo pat metu šios darbo formos gali kelti ir problemų, pavyzdžiui, susijusių su darbo sąlygomis, mažų garantijų darbu, taip pat socialinės apsaugos prieinamumu, tinkamumu ir darnumu, o dėl to gali didėti darbo rinkos segmentacija.
- Valstybės narės ir, kai tinkama, socialiniai partneriai, turėtų imtis veiksmų užtikrinti, kad nebūtų bloginamos sąlygos skaitmeninių platformų darbuotojams dėl jų darbo tipo. Turėtų būti siekiama skaitmeninių platformų darbuotojams užtikrinti teisingas darbo sąlygas, deramą užmokestį, darbo organizavimą ir tinkamą darbo bei asmeninio gyvenimo pusiausvyrą. Prireikus apsvaistytinos tiek reglamentavimo priemonės, tiek su reglamentavimu nesusijusios priemonės. Rengiant politikos priemones taip pat reikėtų atsižvelgti į didelę darbo platformose įvairovę, nes nėra vieno visiems tinkamo sprendimo. Atsižvelgiant į atvejus, kai nėra tradicinės darbdavys–darbuotojas santykių struktūros, reikia apgalvoti atstovavimo socialiniame dialoge klausimą.

- Prireikus valstybės narės gali imtis veiksmų siekdamas užtikrinti, kad darbuotojams būtų prieinama tinkama socialinė apsauga ir jie turėtų galimybę pasinaudoti paskatomis dalyvauti socialinės apsaugos sistemose. Vėlg, reikėtų apsvarstyti tiek reglamentavimo priemonės, tiek su reglamentavimu nesusijusias priemones.
- Pagrindiniai veiksniai, kurie lemia tam tikrose darbo vietose dirbančių asmenų galimybes naudotis socialine apsauga, yra susiję su savarankiškai dirbančiojo statusu arba darbdavio ir darbuotoju sutartiniais santykiais. Pažymėtina, kad skirtingose platformose darbo santykiai apibrėžiami skirtingai. Šioje srityje gali reikėti koreguoti atitinkamus įstatymus ir kitus teisės aktus, jeigu pasirodo, kad esamos sistemos nėra tinkamos.
- Reikia spręsti fiktyvaus savarankiško darbo problemą, atsižvelgiant į tai, ar darbuotojai tikrai yra savarankiški darbuotojai, ar ne. Gali prireikti sukurti arba tobulinti būdus stebėti su darbu susijusius sandorius ir skaitmeninių platformų darbuotojų bei kitų netipinių darbuotojų pajamas, kad būtų užtikrintas nacionalinių socialinės apsaugos sistemų nuolatinis tinkamumas ir tvarumas, taip pat siekiant, kai tai įmanoma, spręsti nesąžiningos konkurencijos tarp tų įmonių, kurios prisideda prie socialinės apsaugos, ir tų, kurios neprisideda, problemą.
- Dirbtinio intelekto naudojimo poveikis darbo rinkos įtraukumui yra klausimas, kurį gali tekti svarstyti iš įvairių rakursų: daug valstybinių užimtumo tarnybų jau dabar naudoja mašinų mokymąsi, pasitelkdamos jį atitikties darbo rinkos poreikiams užtikrinimo srityje; kai kuriose skaitmeninėse platformose darbo paskirstymui naudojamas reitingavimas ir algoritmai (kurie gali turėti užprogramuotus šališkus kriterijus). Šie pokyčiai gali kelti problemų, susijusių su, pavyzdžiui, privatumu arba diskriminacija.
- Panašiai, vis didėjantis robotų naudojimas tokiuose sektoriuose, kaip sveikatos ir priežiūros sektoriai, reikalauja patikimo valdymo, kad būtų valdoma rizika ir užtikrinamas greta robotų dirbančių ir su jais sąveikaujančių asmenų saugumas.
- Atsižvelgiant į potencialų tarpvalstybinį darbo skaitmeninėse platformose pobūdį, svarbus yra bendradarbiavimas ES lygiu. Tai galėtų būti naudinga įvairiose srityse, pavyzdžiui, socialinių teisių tarpvalstybinio perkeliavimo ir taikytinos teisės aspektus reglamentuojančių taisyklių srityse. Kitas svarbus svarstytinas aspektas yra bendradarbiavimas su platformomis, įsteigtomis ne Europos Sąjungos teritorijoje. Valstybės narės turėtų dalytis patirtimi ir geros praktikos pavyzdžiais.

- Norint parengti deramą politikos atsaką, turi būti remiamasi tvirtais įrodymais, palyginamais ir nuosekliais duomenimis, visų pirma darbo skaitmeninėse platformose srityje. Socialiniai partneriai, pilietinės visuomenės organizacijos ir kiti susiję suinteresuoti subjektai turėtų būti įtraukti į deramo politikos atsako rengimą ir stebėseną.
-